

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Маринюк Альона Юріївна, аспірант

Уманський національний університет садівництва

Дослідження сучасного стану державної підтримки аграрного сектору набуває важливого значення з огляду на незаперечну значущість сільського господарства для економіки країни.

На сьогоднішній день лише держава як політична система може здійснювати економічні реформи, забезпечивши при цьому національні інтереси, гарантування продовольчої безпеки країни, створення умов для стійкого нарощування обсягів конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції та здійснення соціального захисту товаровиробників агропромислової галузі. Саме такі дії держави визначають її аграрну політику. Головним при цьому є зосередження діяльності державних органів на створенні необхідних політико-правових, організаційних, економічних, соціальних, екологічних та інших умов для ефективного їх функціонування на ринкових засадах, тобто розробка адекватної агропродовольчої (продовольчої) політики.

Актуальною проблемою продовольчої безпеки є забезпечення поступального розвитку аграрного сектора економіки. Від стану АПВ безпосередньо залежить рівень продовольчої безпеки України, де нині зосереджено більше половини виробничих фондів, виробляється близько 50 % ВВП, дві третини товарів народного споживання, працює майже 40 % населення. В свою чергу, рівень продовольчого забезпечення, його структура та механізми знаходяться в прямій залежності від обсягів виробництва сільськогосподарських продуктів і тільки потім - від рівня розвитку переробних галузей, торгівлі [5, с.158-159].

На рівні забезпечення продовольчої безпеки України вагомою мірою позначається критичний стан сільського господарства, яке залишається збитковим протягом останніх років, внаслідок чого знизилася можливість для розширеного відтворення та відбувається зниження рівня продовольчої безпеки. Низька віддача природно-ресурсного потенціалу, що використовується у сільському господарстві, пояснюється, насамперед, відсутністю ефективного власника, безгосподарним ставленням до землі, недосконаліми технологіями виробництва, недотриманням науково обґрунтованих норм ведення землеробства, хибною практикою максимального залучення земель до обробітку, недостатнім внесенням мінеральних добрив, необґрунтованою ціною політикою, відсутністю достатньої кількості сільськогосподарської техніки та її низькою якістю, невиконанням природоохоронних заходів [6, с.67-69].

Державне регулювання підприємницької діяльності в аграрному секторі економіки нами розглядається як спосіб спрямованого і координуючого впливу на учасників сільськогосподарського виробництва. Важка ситуація, що виникла в продовольчому комплексі Черкаської області, викликана не тільки системною кризою в національній економіці, світовою фінансовою кризою, нестабільністю політичної ситуації в Україні, але і ослабленням державного регулювання, що призвело до диспаритету цін, диспропорцій виробництва і, як наслідок, до низьких доходів сільськогосподарських товаровиробників, значного зниження ефективності функціонування підприємств і агропромислового комплексу в цілому [1, с.59].

Варто зазначити, що спостерігається спад інвестиційної діяльності, особливо в АПК. Майже повністю припинились процеси відтворення й оновлення матеріально-технічної бази АПК. Відтак, в аграрному виробництві відбувається деіндустріалізація та

перехід на ручну працю. Вибування основних засобів виробництва сільськогосподарських підприємств майже утричі перевищує їхнє надходження. Хоча капіталовкладення у переробну сферу АПК України впродовж останніх трьох років мали тенденцію до певного зростання, їхня частка у вартості основних виробничих фондів у 2000-2010 рр. становила менше ніж 5 %. Для збалансованого ж відтворення виробничого потенціалу цієї сфери необхідно втричі більше інвестицій. Нині тут функціонує велика кількість інвестиційно малопривабливих, технологічно відсталих, переважно фондо- й енергоємних виробничих потужностей, не спроможних випускати високоякісні продукти харчування відповідно до вимог міжнародних стандартів [7, с.6-8].

Трудовий потенціал аграрної сфери як найважливіша складова її виробничого потенціалу також використовується з низькою ефективністю, а продуктивність праці має сталу тенденцію до зменшення. Кількість працюючих у сільському господарстві у 2010 р. зменшилася у 2,5 разу порівняно з 2005 р. Все це призвело до критичної ситуації із забезпеченням соціально-економічних основ відтворення людських ресурсів в аграрному секторі. Витрати на відтворення робочої сили тут становлять тільки половину того низького рівня, який має місце в промисловості.

Проблема продовольчого забезпечення населення і продовольчої безпеки залежить не лише від фізичної потреби у продовольстві різних груп населення, а й від рівня їхньої платоспроможності. Останніми роками споживчі витрати домашніх господарств зросли. Це негативно відбивається на вітчизняному аграрному виробництві, оскільки попит на його продукцію падає, і воно не одержує необхідних коштів для модернізації та розширеного відтворення. Водночас при зменшенні обсягів і підвищенні цін на продукцію вітчизняного виробництва зростає продовольчий імпорту (згідно з критеріями ФАО, критичне значення імпорту не повинно перевищувати 30 %. У іншому разі це означатиме втрату продовольчої незалежності та безпеки держави) [3, с.6].

Таким чином, зменшення обсягів інвестицій, спад виробництва в національному АПК і зниження рівня споживання вітчизняних продовольчих товарів є найважливішими причинами подальшої деградації та занепаду аграрного сектора України, зношення й руйнування його потенціалу, зниження родючості ґрунтів, зменшення вмісту в них гумусу, зниження врожайності навіть на родючих чорноземах. Структурна розбалансованість і дефіцит окремих виробничих ресурсів, насамперед матеріально-технічних й енергетичних, призводять до неефективного використання навіть того, що ще збереглося і функціонує. Внутрішній агропродовольчий ринок України постійно поповнюється продуктами харчування закордонного виробництва, які досить часто завозяться контрабандою, нерідко сумнівної якості, з понаднормативним вмістом шкідливих інгредієнтів та простроченим терміном зберігання, що негативно позначається на здоров'ї української нації. Внаслідок цього Україна починає втрачати свої переваги серед країн-агровиробників, що переконливо свідчить - державі вкрай необхідна дієва національна агропродовольча політика.

Вирішити проблему продовольчої безпеки неможливо без застосування передових технологій, розвитку фермерських господарств, збирання, зберігання та переробки врожаю з якомога меншими втратами, використання нових форм маркетингу, переходу до нових методів управління, створення ефективної системи підготовки та перепідготовки кадрів. Необхідно розробити і здійснювати стратегію, спрямовану на створення ефективної системи агробізнесу, яка б включала і приватні господарства, і корпоративні агропромислові об'єднання, і нові форми фермерських кооперативів. Важливе значення для сільського господарства та харчової промисловості має залучення новітніх зарубіжних технологій [2, с.306].

Зусилля держави, спрямовані на розвиток АПК, дозволять не лише вирішити проблему забезпечення повноцінного харчування населення, а ще й отримати суттєві надходження від сплати податків і зборів підприємствами аграрного сектора до Зведеного бюджету України [4, с.184].

Література:

1. Бородіна О.М. Коригування політики державної підтримки сільського господарства України/ О.М.Бородіна, О.М. Могильний // Економіка АПК. - 2007. - № 6. - С. 55-61.
2. Васирина О. Формування інфраструктури ринку зерна / О. Васирина - Теорія і практика розвитку АПК : матеріали міжнар. наук.-практ. форуму, 19-20 вересня 2006 р. - Т. 1. - Львів: Львів. держ. агроуніверситет, 2006. - С. 307-316.
3. Дорогунцов С.І. Управління техногенно-екологічною безпекою у парадигмі сталого розвитку: концепція системно-динамічного вирішення / С.І. Дорогунцов, О.М. Ральчук - К.: Наукова думка, 2001. - С 6.
4. Жигadlo В.С. Виробництво зернових та олійних культур в Україні: проблеми та перспективи в умовах світової продовольчої кризи / В.С. Жигadlo, О.В. Сікачіна / За ред. В.І.Артюшина. - К.: Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки ПРООН, 2008. - 44 с.
5. Конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації /Я. А. Жаліло, Я. Б. Базиліук, Я. В. Белінська та ін.; За ред. Я. А. Жаліла. - К.: НІСД. - 2005. - С.158-215.
6. Онегіна В.М. Державне регулювання цін і доходів сільськогосподарських товаровиробників: монографія / В.М. Онегіна. - К. : ННЦ ІАЕ, 2007. - 590 с.
7. Трегобчук В. Інноваційно-інвестиційний розвиток національного АПК: проблеми, напрями і механізми / В. Трегобчук - Економіка України. - 2010. - № 2. - С. 4-12.